

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
професора кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Гуральник Наталії Павлівни
на дисертаційну роботу **Ту Чуаньцзе**
на тему «**Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України**»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження. Становлення висококваліфікованого музиканта-піаніста вимагає не лише досконалого володіння виконавською технікою, але й формування цілісної академічної культури, що охоплює систему цінностей, етичних норм, комунікативної поведінки та педагогічного мислення. У цьому контексті психолого-педагогічні дисципліни, які вивчаються у закладах вищої освіти України, відіграють ключову роль у розвитку особистості майбутнього піаніста як інтелектуально зрілої, емоційно чутливої та професійно відповідальної особи.

З огляду на інтеграційні процеси в освіті, гуманізацію музичної педагогіки та підвищення вимог до професійної підготовки музикантів, зростає потреба у науково обґрунтованому підході до формування академічної культури студентів-піаністів. Це зумовлює необхідність комплексного вивчення механізмів, умов і засобів формування академічної культури саме в процесі засвоєння психолого-педагогічних знань, що актуалізує дослідження зазначеної проблематики.

У такому контексті Ту Чуаньцзе окреслює важливу педагогічну проблему сьогодення – формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти України. Автор доводить, що попри значну увагу науковців до питань професійної підготовки майбутніх піаністів у закладах вищої освіти

України (М. Бастун, Г. Васянович, Т. Воробкевич, О. Лобова, Н. Мозгальова, І. Мостова, Ю. Некрасов, О. Отич, Б. Яворський та ін.), а також питань формування академічної культури здобувачів вищої освіти (В. Бакіров, М. Вовк, М. Закович, Ю. Моцюк, О. Семеніхіна, О. Семеног, Л. Червонська, О. Фаст та ін., проблема формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України ще не була предметом цілісного наукового дослідження, що підсилюється суперечностями між:

- процесами інтеграції України в світовий мистецький простір, де важливими є високий рівень академічних знань, усвідомлення впливу мистецтва на ціннісні орієнтації суспільства, здатність до професійної комунікації у експертному середовищі, та фрагментарною орієнтованістю освітніх компонентів освітньо-професійних програм підготовки піаністів на формування в них академічної культури;

- розробленістю теоретичних положень щодо формування й розвитку академічної культури фахівців у процесі їх психолого-педагогічної підготовки та недостатнім упровадженням цих положень у освітньо-професійні програми підготовки піаністів для формування їх академічної культури;

- загальним характером професійної підготовки майбутніх піаністів, що зорієнтована на формування й розвиток у них спеціалізованих знань і виконавських умінь, та нерозробленістю педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Так, необхідність розв'язання означених суперечностей, недостатня розробка окресленої проблеми, її детермінованість об'єктивними потребами сучасної педагогічної освіти, визначають актуальність, важливість і своєчасність теми дисертації Ту Чуаньцзе **«Формування академічної**

культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України».

Дисертаційне дослідження внесено до тематичного плану науково-дослідної роботи Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та відповідає темі педагогіки «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контексті» (реєстраційний номер 0121U107883). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 р.).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертантом досліджено та проаналізовано стан розробленості проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів у ЗВО України; уточнено сутність та структуру поняття «академічна культура майбутніх піаністів»; виявлено педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; розроблено критерії та показники, на основі яких схарактеризовано рівні сформованості академічної культури майбутніх піаністів; експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Нові факти, одержані здобувачем. У дисертації Ту Чуаньцзе *вперше*: визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; *уточнено* сутність і структуру поняття «академічна культура майбутнього піаніста»; *удосконалено* освітню програму підготовки майбутніх піаністів через модернізацію змісту психолого-педагогічних дисциплін, методи й

організаційні форми навчання, які сприяють формуванню академічної культури майбутніх піаністів; *розширено* перелік освітніх компонентів спецкурсом «Академічна культура музиканта», який орієнтований на розвиток академічних знань музикантів, їх комунікаційних навичок і ціннісних орієнтацій; *подальшого розвитку* набули наукові положення теорії і методики професійної підготовки майбутніх піаністів; наукові уявлення про критерії, показники та рівні сформованості академічної культури майбутніх піаністів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації та ретельне вивчення публікацій Ту Чуаньцзе надають підстави для висновку щодо наукової обґрунтованості й достовірності отриманих результатів. До того ж, цей аналіз дозволяє стверджувати, що здобувач належним чином володіє теоретичними аспектами вирішення наукового завдання та використовує доречний комплекс методів дослідження.

В роботі досягнута поставлена мета та розв'язані поставлені завдання.

Обґрунтованість наукових положень та висновків даної дисертаційної роботи, які ґрунтуються на сучасних досягненнях у галузі педагогіки, теорії навчання та методики, мистецької педагогіки, не викликає сумнівів. Серед використаних методів дослідження, обраних дисертантом, найбільш продуктивними є *теоретичні*: ретроспективний аналіз процесу формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; термінологічний аналіз для уточнення тезаурусу дослідження; структурно-логічний аналіз для визначення сутності і структури понять «академічна культура майбутнього піаніста», «формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України», розробки критеріїв і показників сформованості академічної культури майбутніх

піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; узагальнення та екстраполяція наукових результатів з проблеми дослідження, одержаних у процесі вивчення науково-педагогічних джерел для теоретичного обґрунтування вибору педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; педагогічне проєктування для розробки моделі підготовки майбутніх піаністів, орієнтованої на формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; зіставлення для характеристики рівнів сформованості академічної культури майбутніх піаністів за кожним показником; *емпіричні* – спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти України, узагальнення педагогічного досвіду викладачів для уточнення суперечностей між чинною системою професійної підготовки майбутніх піаністів та потребами суспільства; бесіди зі студентами, викладачами, фахівцями галузі мистецтв для визначення особливостей формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; педагогічний експеримент для перевірки ефективності педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України; анкетування, опитування, тестування майбутніх піаністів для визначення рівнів сформованості в них академічної культури; *статистичні методи* (загальні методи і критерії) – коефіцієнт конкордації (критерій узгодженості Пірсона) при встановленні узгодженості думки експертів та для оцінки кількісного і якісного аналізу результатів педагогічного експерименту (критерій Стюдента).

Достовірність проведеного дослідження була забезпечена чітким алгоритмом дій, достатнім часом для апробації та оптимальним вибором використаних методів. Обрані сучасні методи дослідження виявилися

інформативними та відповідними для реальної картини відображення поставленої мети.

Основні наукові положення дисертації висвітлено у 8 одноосібних публікаціях, зокрема: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у періодичному науковому виданні інших держав, 3 тези доповідей, які додатково відображають результати дослідження.

Значення для науки і практики одержаних результатів. Праця Ту Чуаньцзе має суттєве практичне значення, що полягає в доведенні ефективності педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів. Зокрема, удосконалено освітні програми спеціальності 025 «Музичне мистецтво», розроблено модулі ««Компаративна педагогіка», «Методологічні основи порівняльної музичної педагогіки», «Діти цифрового покоління альфа» навчальних дисциплін «Педагогіка» і «Психологія» відповідно, авторський спецкурс «Академічна культура музиканта», підготовлено й апробовано відповідні методичні матеріали, розроблено діагностичний апарат для визначення рівнів сформованості академічної культури майбутніх піаністів (критерії: поведінковий, знаннясвий, комунікаційно-діяльнісний, особистісний) і показники (ціннісні орієнтації, академічні знання, здатність до ефективної комунікації, потреба в досягненнях). Науково-методичний супровід процесу формування академічної культури майбутніх піаністів відображено в опублікованих наукових працях.

Матеріали дослідження можуть бути використані у системі підготовки майбутніх фахівців мистецтв: у процесі викладання нормативних (психолого-педагогічних) і варіативних дисциплін і спецкурсів, розробленні освітніх програм, навчальних планів підготовки фахівців мистецтва, розробленні та вдосконаленні змісту освітніх компонентів освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, у підготовці студентами кваліфікаційних робіт тощо.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка (довідка № 243/1 від 20 січня 2025 року).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура дисертації включає анотації українською та англійською мовами, вступ, три логічно пов'язані між собою розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел (247 найменувань, з них 28 – іноземними мовами), додатків. Повний обсяг дисертації становить 241 сторінку, із них основного тексту – 174 сторінки. Зміст дисертації докладно висвітлює ключові аспекти дослідження й відповідає визначеній меті та поставленим завданням.

Науковий апарат роботи добре визначений, а об'єкт, предмет та мета дослідження, зазначені у вступі, відповідають темі. У вступі презентовано наукову новизну, практичне значення, результати апробації та впровадження. Комплекс використаних методів дослідження є гармонійним для досягнення наукового пошуку.

У першому розділі *«Академічна культура майбутніх піаністів як необхідний результат їх професійної підготовки»* досліджено стан розробленості проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів у ЗВО України та уточнено сутність та структуру поняття «академічна культура майбутніх піаністів».

Автор наголошує, що академічна культура відіграє важливу роль у формуванні особистості, розвитку її творчих та інтелектуальних здібностей, розвитку емоційної сфери та естетичного смаку. Вона може формуватися як окремо, так і в контексті загальної культури і мистецтва.

У результаті теоретичного аналізу Підсумовуючи думки науковців та зважаючи на термінологічний аналіз через розгляд базових понять

дослідження «культура», «академічна культура», «академічна культура музиканта», уточнено поняття «академічна культура піаніста».

Виявлено структуру академічної культури майбутніх піаністів у складі компонентів: ціннісно-орієнтаційного, професійно-теоретичного, професійно-практичного та особистісно-творчого.

Нам імпонує розгляд феномена «академічна культура майбутніх піаністів» одночасно у трьох площинах: загально-культурній, загально-педагогічній та музично-педагогічній.

Доведено, що професійна підготовка з необхідністю має передбачати формування всіх компонентів академічної культури майбутніх піаністів. Тому вивчення психолого-педагогічних дисциплін є важливим, оскільки дає можливість розвинути більшою мірою ціннісно-орієнтаційний та особистісно-творчий компоненти.

У другому розділі *«Модельовання процесу формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України»* виявлено педагогічні умови формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

За результатами статистичного аналізу узгодженості думок експертів автором визначено три педагогічні умови, які потенційно здатні вплинути на розвиток академічної культури майбутніх піаністів: - розвиток комунікативних навичок у професійному спілкуванні; - розвиток критичного мислення студентів; - заохочення до участі у наукових, освітніх і практичних неформальних заходах (тренінги, майстер-класи, семінари, науково-популярні лекції, публічні виступи, концерти тощо).

Стрижнем дисертаційної роботи Ту Чуаньцзе стала побудована модель підготовки майбутніх піаністів, яка орієнтована на формування в них академічної культури. Модель складається з таких модулів: цільового

(включає соціальне замовлення і мету); теоретико-методологічного (включає методологічні підходи та принципи, що покладені в основу професійної підготовки); змістово-процесуального (описує психолого-педагогічні дисципліни, зміст яких модернізовано відповідно до педагогічних умов); критеріального (включає критерії, показники та рівні сформованості академічної культури майбутніх піаністів).

У третьому розділі *«Експериментальна перевірка ефективності моделі формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України»* розроблено критерії оцінки сформованості досліджуваного феномена та показники, кожен із яких орієнтований на певний компонент академічної культури, на основі чого схарактеризовано рівні сформованості академічної культури майбутніх піаністів, а також експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Проведено пілотне опитування студентів 1-4 курсів Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка для виявлення реального стану сформованості в них академічної культури, що дозволило з'ясувати, що сформованість компонентів академічної культури у більшості студентів не відповідає повною мірою вимогам сучасної освіти і потребує впровадження методики цілеспрямованого її формування.

Аналіз обґрунтованих педагогічних умов засвідчив важливість психолого-педагогічних дисциплін для формування академічної культури піаністів, тому в межах освітньо-професійної програми їх підготовки автором змодельовано реалізацію педагогічних умов, що відбувалась у три етапи: формування загальнонаукових знань; етап поглиблення професійних знань і виконавських навичок; етап освітньої і професійної практики.

Здійснено порівняння результатів двох груп учасників експерименту – контрольної та експериментальної. За результатами статистичного аналізу зафіксована позитивна динаміка ціннісних орієнтацій за всіма шкалами опитувальника.

Аналіз результатів проведеного дослідження засвідчив ефективність застосованих педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

Загальні висновки дослідження є логічно структурованими, відповідають змісту завдань дослідження та висвітлюють положення, що дозволяють стверджувати, що дисертант у науковій роботі в цілому досяг мети дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд із позитивною оцінкою наукового та практичного значення здобутих Ту Чуаньцзе результатів, вважаємо за необхідне зазначити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання, що мають рекомендаційний характер:

1) аналіз стану розробленості проблеми був би більш повним за умови проведення автором додаткового аналізу робочих програм психолого-педагогічних дисциплін, що вивчають майбутні піаністи;

2) у роботі побіжно представлено дидактичні матеріали до спецкурсу «Академічна культура музиканта», розробленого автором, але подано повні тексти лекцій, зміст практичних занять тощо. Це спонукає висловити побажання автору розробити інтегральні методичні рекомендації до його вивчення;

3) вибір методик оцінки показників можуть бути дискусійними, оскільки показники «академічні знання» та «здатність до ефективної комунікації»

перевіряються через авторські розробки, а тому можуть мати суб'єктивний характер;

4) нам видається, що цінним для роботи загалом та представлення педагогічних умов формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України, зокрема було б подання методичних рекомендацій з використання конкретних методів і форм роботи, запропонованих автором, або представлення розробок занять для майбутніх піаністів, що спрямовані на формування досліджуваного феномена;

5) на наш погляд, на користь теоретичному розділу дисертації був би більш ґрунтовний аналіз досвіду зарубіжної фортепіанної педагогіки щодо формування академічної культури майбутніх піаністів.

Утім, зазначені зауваження, рекомендації і побажання не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження Ту Чуаньцзе і можуть бути предметом для наукової дискусії.

Висновок. Вважаємо, що дисертаційна робота Ту Чуаньцзе «Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України» виконана на належному теоретико-методологічному та практичному рівнях, має авторську, логічно побудовану, концептуальну структуру, що дає підстави для таких висновків: дисертація Ту Чуаньцзе є самостійним, завершеним дослідженням, яке виконано здобувачем особисто за актуальною темою засобами адекватних наукових методів.

Робота містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практично значущі результати проведеного здобувачем дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації»

(зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами), а її автора, Ту Чуаньцзе, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

